

Чек-лист №1
як виявити корупційгенні фактори
у проєктах актів

1. Ознака корупційгенного фактору:

Нечітке визначення завдань, форм діяльності та відповідальності.

Індикатори:

- 1) невизначеність змісту службової діяльності та обов'язків;
- 2) неможливість установлення конкретної відповідальної особи за визначені в акті форми управлінських рішень;

Можливі наслідки:

- 1) перевищення встановлених повноважень;
- 2) довільний підбір форм діяльності на виконання встановлених завдань.

2. Ознака корупційгенного фактору:

Створення невиправданих перешкод у реалізації прав чи інтересів особи.

Індикатори:

- 1) створення без достатнього обґрунтування обмежень у доступі до установи чи посадової особи, зокрема встановлення незручного графіка роботи або прийому чи обмеженого входу;

- 2) зменшення рівня прозорості та відкритості в діяльності відповідного органу

- 3) невикористання можливостей надання послуг онлайн, автоматизованого керування чергою, штучне створення черг, розміщення на великій відстані окремих елементів надання єдиної або взаємопов'язаних послуг;

- 4) довільне право витребування від фізичних чи юридичних осіб додаткових відомостей, документів, інформації тощо або не передбачених законодавством документів;

- 5) відсутність або необґрунтоване обмеження доступу до інформації стосовно процедури надання послуги;

- 6) запровадження правил і процедур, яких неможливо дотримуватися внаслідок об'єктивних обставин (*наприклад, випадки, коли законопроектом передбачено певні правила та процедури, яких з огляду на реальний стан речей неможливо дотримуватися. Тобто, коли законопроект передбачає надання документів кількарічної давнини для отримання адміністративної послуги, проте обов'язку зберігати такі документи не було встановлено*);

- 7) необхідність подання інформації, до якої надавач адміністративної послуги має доступ, зокрема даних, що містяться в реєстрах, кадастрах та інформаційних системах чи електронних базах даних (*тобто, випадки, коли законопроектом передбачено необхідність надати органу публічної влади інформацію, якою він розпоряджається або до якої він має доступ*).

Можливі наслідки:

відсутність чіткого переліку документів надає можливість службовцям, які забезпечують надання послуги, вимагати їх перелік на власний розсуд, що може стати підставою для спонукання до надання неправомірної вигоди.

3. Ознака корупціогенного фактору:

Необґрунтоване встановлення переваг або інших привілеїв.

Індикатори:

- 1) надання переваг фізичним або юридичним особам при прийнятті рішень;
- 2) призначення на посаду без додержання конкурсних процедур (у разі якщо заміщення вакантних посад відбувається за результатами конкурсного відбору);
- 3) присвоєння рангів, спеціальних звань без додержання встановлених процедур або відсутність зрозумілого алгоритму їх присвоєння;
- 4) призначення окремим працівникам виплат, на які вони не мають права;
- 5) застосування до певної категорії осіб винятків з антикорупційних вимог, заборон та обмежень.

Зазначені індикатори можуть міститися в усіх видах проєктів актів, проте особливо поширені у кадрових.

Можливі наслідки:

подібні ознаки можуть створити умови для отримання неправомірної вигоди відповідальними за прийняття рішення;

призначення особи на посаду без додержання конкурсних процедур, обов'язкових для заміщення вакантних посад державної служби. Призначення державних службовців поза конкурсом може бути зумовлене конфліктом інтересів або отриманням неправомірної вигоди;

призначення особи на посаду без додержання вимог Закону щодо проведення спеціальної перевірки.

4. Ознака корупціогенного фактору:

Використання словесних конструкцій, що спричиняють суб'єктивність рішень.

Індикатори:

1) **правова невизначеність** - використання у проєктах актів формулювань, що створюють неможливість зрозумілого та прозорого прогнозування алгоритму прийняття управлінських рішень чи наслідків їх застосування: "має право визначити/вимагати", "може", "іншими вимогами", "певні умови", "додатково", "іншими нормативно-правовими актами", "іншими актами законодавства", "тощо" та ін.;

2) **оціночні категорії** - використання у проєктах актів формулювань, що допускають прийняття управлінських рішень залежно від суб'єктивної оцінки: "ефективне вжиття заходів", "відповідні вимоги", "достатня інформація", "у разі

необхідності", "серйозні економічні проблеми", "суттєвий вплив", "значні порушення", "несуттєві зміни" тощо.

Вказані індикатори властиві для проєктів актів з основної діяльності або з адміністративно-господарських питань.

Можливі наслідки: оціночний характер конструкції "ефективність вжиття заходів" може спричинити надання суб'єктивних та упереджених висновків.

5. Ознака корупціогенного фактору:

Прийняття рішень в умовах конфлікту інтересів.

Індикатори:

1) встановлення премій, надбавок, виплат, відпусток тощо в умовах реального конфлікту інтересів (стосовно себе, близьких або інших пов'язаних приватними інтересами осіб);

2) відсутність альтернативи та покладення функцій на єдину посадову особу, що унеможлиблює автоматичне прийняття рішень поза конфліктом інтересів;

3) призначення на посади прямого підпорядкування близьких осіб або інших осіб, щодо яких посадова особа має приватні інтереси;

4) прийняття адміністративно-господарських рішень в умовах конфлікту інтересів стосовно контрагентів та інших партнерів органу. Ці індикатори властиві для проєктів актів з адміністративно-господарських та кадрових питань.

6. Ознака корупціогенного фактору:

Недостатня прозорість контрольно-наглядових повноважень.

Індикатори:

1) відсутність детального алгоритму проведення перевірок та переліку завдань (об'єктів) перевірки, не врегулювання меж прийняття рішень за результатами здійснення контрольних повноважень та їх виконання;

2) можливість необґрунтованого планування перевірок у незручний для об'єкта перевірки час та спосіб;

3) відсутність автоматизованого розподілу завдань з реалізації контрольних повноважень;

4) відсутність механізму ротації працівників, залучених до реалізації контрольно-наглядових повноважень.

Вказані індикатори властиві передусім для проєктів актів з основної діяльності.

8. Ознака корупціогенного фактору:

Корупційні вразливості процедур публічних закупівель.

Індикатори:

1) невинправдані дискреційні повноваження відповідальних посадових осіб під час проведення публічних закупівель;

2) юридична невизначеність обов'язків посадових осіб, відповідальних за організацію та проведення публічних закупівель та/або ведення договірної роботи.

Можливі наслідки:

посадові особи замовника уникатимуть застосування електронного каталогу та укладатимуть договори із заздалегідь обраним постачальником.

корупційні зловживання під час планування закупівель та формування потреби;

штучне завищення обсягів закупівлі, а також очікуваної вартості.

ЯК ЦЬОГО УНИКНУТИ ТА ЯК ЦЕ ВИПРАВИТИ?

1) перед початком розробки організаційно-розпорядчого документу необхідно перевірити на відповідність законодавству;

2) уникати оцінних понять та мовленнєвих конструкцій чи положень, які можуть довільно тлумачитися;

3) проаналізувати чи передбачає розроблений проєкт організаційно-розпорядчого документу підвищений ризик виникнення конфлікту інтересів.

Завідувач сектору

Олександр ЛОНДАРЬ